

สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๖

สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค)

วัดราชบูรณะ

ภูมิลำเนาเดิม	(ไม่ปรากฏ)
วันประสูติ	วันอาทิตย์ แรม ๔ ค่ำ เดือน ๔ ปีชวด สัมฤทธิศก จ.ศ. ๑๑๒๐ ตรงกับวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๐๑ ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ แห่งกรุงศรีอยุธยา
วันสถาปนา	พุทธ แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีเถาะ เบญจศก จ.ศ. ๑๒๐๕ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๘๖ ในรัชกาลที่ ๓
วันสิ้นพระชนม์	ปีระกา เอกศก จ.ศ. ๑๒๑๑ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๙๒ ในรัชกาลที่ ๓
พระชนมายุ	๘๖ พรรษา
ทรงดำรงตำแหน่ง	
สมเด็จพระสังฆราช	๖ ปี

พระประวัติเบื้องต้น

สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ แรม ๔ ค่ำ เดือน ๔ ปีชวด สัมฤทธิศก จ.ศ. ๑๑๒๐ ตรงกับวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๐๑ ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ แห่งกรุงศรีอยุธยา สันนิษฐานว่าเป็นพระราชโอรสที่ พระนิกรมุนี มาแต่ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นที่ พระพรหมมุนี เมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๓๕๕ ต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็นที่ พระธรรมอุดม และในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระพนรัตน์ เมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๓๗๓

สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

หลังจากสมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ก่อน) สิ้นพระชนม์ ในปี พ.ศ. ๒๓๘๕ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนา สมเด็จพระพนรัตน์ (นาค) เป็นสมเด็จพระสังฆราช ในราชทินนาม สมเด็จพระอริยวงษญาณ เมื่อวันพุธ แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีเถาะ เบญจศก จ.ศ. ๑๒๐๕ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๘๖ นับเป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และโปรดให้สถิต ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ แต่ขณะนั้น วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์อยู่ในระหว่างการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ จนถึงต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเสร็จสมบูรณ์ ดังนั้น

สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) จึงสถิต ณ วัดราชบูรณะ จนถึงสิ้นพระชนม์
ธรรมเนียมการแห่สมเด็จพระสังฆราชมาสถิต ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ จึงเป็นอันเลิกไป นับแต่นั้นมา
สมเด็จพระสังฆราชเคยสถิตอยู่ ณ พระอารามใด เมื่อก่อนที่จะเป็นสมเด็จพระสังฆราชก็ให้สถิตอยู่
ณ พระอารามนั้นสืบไป และถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติต่อมาจนทุกวันนี้

พระเกียรติคุณ

การจัดสมณทูตไทยไปลังกา

ในสมัยสมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ค่อน) พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ได้โปรดให้จัดสมณทูตไทยไปลังกา เพื่อสืบข่าวพระศาสนาและยืมคัมภีร์พระไตรปิฎกจากลังกามาสอบสวน
กับพระไตรปิฎกฉบับของไทยในส่วนที่บกพร่อง ครั้น ในปี พ.ศ. ๒๓๘๖ ในสมัยของ
สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะยังทรงผนวชอยู่ ทรงจัดสมณทูตออกไปลังกาอีกครั้ง
เมื่อเดือน ๑๒ พ.ศ. ๒๓๘๖ เพื่อคืนพระคัมภีร์ที่ยืมมาในครั้งแรก และกลับถึงกรุงเทพฯ เมื่อเดือน ๔
ในปีเดียวกัน พร้อมกับได้ยืมพระไตรปิฎกเข้ามาอีก ๓๐ พระคัมภีร์

พระอวสานกาล

สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) สิ้นพระชนม์ เมื่อปีระกาเอกศก จ.ศ. ๑๒๑๑
ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๙๒ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สิริพระชนมายุ ได้ ๘๖ พรรษา
ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชเป็นเวลา ๖ ปี